

שנה יט'

ויזרע יצחק

פרשת "חקת" הפטרה: "ויפתח הגלעדי" ה' תמוז תשפ"ו	ויצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל	זמני השבת י"ב 19:12 י"ג 20:30 י"ד 21:05 ת"א 19:29 ת"ב 20:33 ת"ג 21:03 ת"ד 21:07	ח"פ 19:24 20:35 21:07
---	---	--	---------------------------------------

הג'גים לפרשת השבוע

"ולמנה הבאתם את קהל ה' אל המדבר הזה" (במדבר כ' ד)

לפי ה"אור החיים" הקדוש, טענת בני ישראל היא מדוע הביאו אותם דרך מדבר, שהוא מקום סכנה של מיתה בצמא, ושהיה עליהם להעלות אותם בדרך אחרת שלא דרך המדבר. הכוונה הנסתר בטענה הזו היא שכיון שרואים שאין ביד משה כח לדאוג שיהיה להם במדבר מים לשתיה, אם כך על מה סמך כשהביא אותם דרך המדבר? וכוונת אומרים "ולמה העליתנו", היא לומר שאם תשיבו לנו, שלא היתה ברירה אחרת ואין דרך אחרת בטוחה להעביר אתכם אלא דרך המדבר, אם כך הדבר הרי שלא היה עליכם להעלות אותנו ממצרים, כיון שדבר מוכרח הוא להביא אותנו אל המקום הרע הזה, שיש בו סכנה, שהרי "לא מקום זרע...", כפי שאמרו חז"ל (חולין פח:) שמדבר אינו מעלה צמחים.

"ודברתם אל הסלע לעיניהם" (במדבר כ' ז)

רבינו בחיי מביא מספר דעות לשאלה המפורסמת "מה היה חטאו של משה?" דעת **רש"י** היא שמשה לא הצטווה להכות את הסלע אלא הצטווה רק שידבר אל הסלע שיוציא מים בשמו של הקב"ה שנאמר "ודברתם אל הסלע", ומה שציווה אותה הקב"ה לקחת את המטה אין זה כדי להכות את הסלע שהרי מצינו שאת כל האותות עשה משה כשמטה הא-להים בידו, כפי שכתוב: "ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האותות" (שמות ד). והחטא מתואר במלה "ויך" שהכה את הסלע ולא דבר אליו כמו שהצטוו "ודברתם אל הסלע", ולכן חל העונש על שניהם כי שניהם הסכימו להכות את הסלע במקום לדבר אליו, והיה בהכאה הזו החלשה של כוח הנס, שהיה ראוי שהסלע יוציא מים במצותו של הקב"ה בדבור בלבד, ואלו היה נעשה כך היה שם ה' מתקדש שהיו אומרים "ומה סלע זה שאינו יודע ואינו שומע מקיים דברי ה' קל וחומר אנחנו, אבל כשהנס נעשה על ידי הכאה, היה פתחון פה אצל אלו שהם מחוסרי אמנה לומר שהעניין נעשה בדרך של חכמה ותחבולה ולא על ידי נס, ועל זה אמר הכתוב: "יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל", כי אם היה נעשה הנס על ידי דבור בלבד היו מקדשים בכך שם שמים.

דעת **הרמב"ם** שהחטא של משה מתואר במלה "המורים" המלמדת שמשה כעס עליהם כשאמר זאת "ומשבא לכלל כעס בא לכלל חטא", והקב"ה דקדק עם משה כי אין זה ראוי שאדם גדול כמוהו יכעס לפני עדת בני ישראל במקום שאין ראוי בו הכעס, ויש בזה בחינה של חלול השם, כי הכעס מצביע על תכונה רעה בנפש, ועל זה אמר "מרייתם את פי", כי ישראל היו חכמים גדולים, עד שאשה קטנה שבהם היתה כיחזקאל בן בוזי, וכשראו שמשה כעס וביודעם שמשה הוא מושלם מכל הבחינות והמידות לכן הבינו שהקב"ה הוא זה שכועס עליהם על כך שביקשו מים ולולא זה לא היה משה כועס, והרי לא ראינו שה' כעס.

דעת **רבינו חננאל** היא שהחטא מתואר במלה "נוציא", כשאמרו "נוציא לכם מים" ולא אמרו "יוציא" כלומר הם תלו את הגדולה בעצמם, ואכן חלק מבני ישראל חשבו שכיון שעל הצור בחורב ה' נגלה אליהם וכאן הוא לא נגלה נראה שמשה ואהרן עשו את הנס ובחכמתם הוציאו מים מן הסלע ולא "מאת ה' היתה זאת", וזה מה שאמר הכתוב: "להקדישני" שאתקדש לעיניהם, ומשמעות הכתוב "האמנתם" נופלת על בני ישראל.

נר ה' נשמת אדם העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ו

אליס (עליזה) מורלי בת לאה ז"ל נלב"ע כב' שבט תשפ"ו

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע י"א ניסן תשס"ז

העלון מיוסד לעילוי נשמת:
יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשס"ה

"דבר אל בני ישראל" (במדבר יט' ב')

מפרש ה"נעם אלימלך" שה' צוה את משה ואת אהרן שידברו עם בני ישראל כלומר שיתחברו אליהם, כי גם הצדיקים הגדולים צריכים התחברות אל שאר הצדיקים הקטנים מהם, ועל ידיהם הם יגיעו למדרגות גבוהות יותר. וזו היא כוונת הכתוב: "דבר אל בני ישראל", שפירושו התחברו עמם וחיבור זה יפעל כך ש"ויקחו אליך פרה אדומה תמימה", דהיינו מה שהצדיק מוצא בעצמו חסרונות שהוא סורר ומלוכלך בחטאים הנקראים "אדומה" על שם הכתוב: "אם יהיה חטאיכם כשנים" (ישעיה א' יח) ויגיעו למדרגה הזאת "תמימה", כלומר שיהיה תמים בלבבו באמת.

"זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר" (במדבר יט' ב')

מבאר רבי לוי יצחק מברדיצ'ב ב"קדושת לוי" שכוונת הכתוב "זאת חוקת התורה" היא שיש מצות שהשכל מחייב אותם, ויוצא שכאשר האדם מקיים אותם אין ניכר כל כך שהוא עושה אותם עקב ציווי ה' של מצות אלו, אלא עושה הוא מצד ההיגיון והשכל. לכן נתן לנו הקב"ה מצות שאין השכל מבין את טעמם, וכאשר האדם מקיים אותם אזי ניכר לכל שהוא עושה זאת רק משום ציווי הקב"ה עליו. וזה מה שמרומז בפסוק: "זאת חוקת התורה", מה שנתן הבורא מצוות אשר הם חוקה כלומר שאין השכל מחייב אותם, הוא כדי שיהיה נראה "אשר צוה ה' לאמר", שהאדם מקיים את כל המצוות רק משום ציווי הבורא עליהם ולא מצד השכל.

"דרך המלך נלך" (במדבר כ' י')

מבאר ה"ספורנו" שהכוונת הכתוב: "דרך המלך" היא לאותה הדרך אותה יצוה המלך שנלך בה, וזהו מנהגו של כל מלך שנותן אפשרות מעבר דרך ארצו לצבא שהוא של אנשי שלומו, והוא גם שולח אתם מלוה ומורה בדרך כדי שאנשי הצבא לא יזיקו ליושבי הארץ בדרך עברם.

"ויאמר אליו אדום: לא תעבר בי" (במדבר כ' יז)

מעיר ה"משן חכמה" שלא נאמר בכתוב "מלך אדום" אלא "אדום" בלבד ולא מצוין כלל שם המלך, שלא כמו שנאמר אצל סיחון שהיה מלך האמורי, ומסביר זאת בכך ששיטת השלטון באדום היתה שהיה להם בית מועצת העם דהיינו פרלמנט. כמו שאמרו חז"ל: (עבודה זרה י'). על הפסוק: "קטן נתתיך בגויים, בזוי מאוד" (ירמיה מט' טו), שאין להם "מלך בן מלך" כלומר המלכות אינה עוברת בירושה, והשלטון מתנהג לפי דעת העם. לכן כתוב "ויאמר אדום" "וימאן אדום". אבל אצל סיחון שהמלכות היתה ירושה לבנו, כמו שכתוב: "ונך אותו ואת בנו" (דברים ב' לג), לכן כתוב "ולא נתן סיחון" (במדבר כא' כג), "ולא אבה סיחון" (דברים ב' ל).

"וישב מבנו ישי" (במדבר כא' א')

"אינה אלא שפחה אחת" (רש"י)

שואל הרמב"ם מה דחק את חז"ל להוציא את הכתוב מידי פשוטו ולדרוש שכוונת הכתוב "שבי" הוא בסך הכל ל"שפחה אחת"? ומתרץ על פי הידוע, כאשר ישראל היו יוצאים למלחמת מצוה הם לא היו מנוצחים כלל על ידי האויב ובכל מלחמות המצוה שערכו בימי משה לא נפקד מהם איש למעט המלחמות שהיתה בהם קלקלה לבני ישראל כגון במלחמת עמלק הראשונה שאמרו "היש ה' בקרבנו" (שמות יד' ז), ומלחמת עמלק השנייה מפני חטא המרגלים שהזהיר אותם משה שלא יעלו (במדבר מא' מה). לפיכך פירשו חז"ל את הכתוב: "וישב מבנו שבי" שהכוונה היא לשפחה שישראל שבו אותה מהם, כלשון הכתוב "בכור השבי" (שמות יב' כט) שהכוונה היא ל"בכור השפחה", כי אחרת היה על הכתוב לומר: "וישב ממנו אנשים" או "נשים וטף".

"ונפשנו קצה בלוזם הקלוקל וישלחו ה' בעם את הזושים" (במדבר כא' ה-ו)

לכאורה לא ברור מה הקשר בין טענת בני ישראל לבין שליחת הנחשים? שהרי ידועה מידתו של הקב"ה שהעונש הוא במידה של החטא, מבאר רבינו החיד"א ב"פני דוד" שבני ישראל הצטערו מהעובדה שהמן היה נבלע להם באברים ואינו יוצא דרך מעיהם, כפי שהסבירו חז"ל, וזה מה שהם אמרו "ונפשנו קצה בלוזם הקלוקל", דווקא "נפשנו" היא זו ש"קצה" משום שהאוכל אינו עובר בירור והפסולת נשארת בקרבם ולא יוצאת. מה שהם לא ידעו שכל הסיבה שיש זוהמה שמעורבת באוכל היא מה שנקרא "זוהמת הנחש" ולכן יש צורך בבירור, אבל המן שבא ממעל, ואין דבר רע שיורד מן השמים, לא היתה בו פסולת ולכן לא היה צורך בבירור. זו הסיבה שבני ישראל לקו בנחש, כלומר זוהמת הנחש היא הסיבה שהאכילה להוצאה נתנה, ויבא ויפרע ממי שמדבר על המן ואומר שיש בו פסולת כמו שאר האכילה, מה שאינו כן כי המן הוא דבר קדוש.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורטונה בת סימונה, פרלה בת שמחה, שולה בת גורג'יה, ספיר בת זהבה, עמית בת עליזה, עוז בן דבורה רחל, שמחה בת מרצדס, רות בת שמחה, רותם בת לוס, גיא אורי בן רונית, משה בן רבי.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי)

גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חננוכת בית" ו"ברית יצחק"

לבירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492

"דף יומי" ימים א'-ה' אחרי ערבית

לימוד טעמי המקרא יום ד' 15:19-18:30

לימוד סידור תפילה יום ד' 19:15-20:00